

Р Е Ц Е Н З И Я

на дисертационното изследване

на

Ваня Христова Стаматова

на *тема*

„ПРАВНО РЕГУЛИРАНЕ НА БОРБАТА С НЕЗАКОННАТА МИГРАЦИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ“

за

придобиване на образователната и научна степен

„доктор“

Докторска програма:

„Международно право и международни отношения“,

професионално направление 3.6. „Право“

Автор на рецензията: проф. д-р Любомир Тимчев

от Академията на МВР

1. Актуалност и значение на изследването

Общественото развитие през последните години поставя пред органите с контролни функции необходимостта да се съобразяват с потребностите на обществото. Това налага усъвършенстването на съвременни форми и методи за контрол на населението в съответствие с правната регламентация и съвременните форми на организация на работа.

Контролът върху миграцията на населението в национален, европейски и световен мащаб е едни от най-значимите проблеми и фактори за органите на МВР и другите органи с компетенции в тази сфера. Нещо повече - разрешаването и по-скоро противодействието на този проблем е неизменна част от противодействието на негативните явления за всяка държава и в този смисъл част от стратегията за противодействието на нерегламентираната глобализация. Само обединяването на усилията на всички европейски институции ще направи възможно противодействието на нелегалната миграция на населението, което потвърждава и тезата на докторанта, че само единният подход може да превърне проблема миграция в решение.

В този смисъл авторът на настоящата дисертация е разработил една много значима тема, чиято актуалност е безспорна и ще допринесе за противодействието на това явление.

Представеното за защита дисертационно изследване е посветено на основните правни проблеми за контрол на населението в европейски мащаб. Трябва да отбележим, че изследваните проблеми имат не само теоретично, но също и практическо значение. Тяхното разглеждане ще е от полза както за обучаваните студенти, така и за всички служители от структурите, занимаващи се с контрол на населението.

Можем да направим извода, че актуалността на изследването е безспорна и ще допринесе за процеса на обучение на всички лица,

намиращи се под юрисдикцията на страната, занимаващи се с контрол на миграцията на населението в Р България.

2. Характеристика на изследването

Предложеното за рецензиране дисертационно изследване се състои от 276 стандартни машинописни страници. Структурирано е в увод, три глави, заключение и библиография и отговаря на нормативните изисквания за оформяне и подреждане на изследване от такъв характер.

В увода много точно и ясно са определени актуалността, целта, задачите, обектът, предметът и обхватът на изследването. Това се отнася и за научноизследователската теза и методологията на изследването.

Първа глава е посветена на *компетентността на Европейската общност и Европейския съюз в борбата с незаконната миграция*, каквото е и нейното заглавие. На основата на обстоятелствен исторически преглед на миграционните процеси и във връзка с това наложилата се интеграция на страните от ЕС са разгледани миграционната политика и стратегиите на Европейския съюз.

Пак в тази глава са анализирани правните актове, регламентиращи противодействието на незаконната имиграция в рамките на общността. Във връзка с това докторантът диференцира своя анализ на общи и специални нормативни актове. Разглеждат се и редица документи от значение за тази дейност. Всичко това е в контекста на компетенциите на органите в ЕС. Направени са и редица изводи и препоръки. Особено важно за работата е разглеждането на всички основни нормативни актове от значение за тази дейност. Това е отправна точка за последващите въпроси, намерили място в дисертационното изследване и е един от съществените приноси в работата.

Отделено е значително място на разпоредбите на Учредителните договори, които имат отношение спрямо контрола на миграционните

процеси като цяло и в частност на незаконната имиграция. Направен е изводът, че правната регламентация както на миграционната политика, така и по-конкретно на противодействието на незаконната миграция, не са проблем само на отделна държава, а общоевропейски такъв, което налага решаването му на европейско ниво.

Наблегнато е на Договора на Европейския съюз от Маастрихт от 1992 година. Отбелязано е, че посредством него са внесени съществени промени в интеграционната структура, които имат отношение при формирането на различните видове компетентност в областта на миграцията на населението в общността. Твърде важно е да отбележим, че докторантът отделя специално внимание на различието между понятията „незаконна миграция“ и „предоставяне на убежище“. Ключово място в тази част от работата заема анализът на разпоредбите, отнасящи се до създаването на Пространството на свобода, сигурност и правосъдие. Споделя се мнението, че това е ключов момент и продължителен процес, свързан със създаването на организация с оглед повишаването на ефективността в противодействието на нелегалната имиграция и укрепването на сигурността и законността.

Разглеждането на състоянието, структурата и динамиката на миграционните процеси е другият важен момент от значение не само за изследването, но и за всички, които имат афинитет по въпроса.

По-нататък в работата е акцентирано върху нормите на Лисабонския договор, който определя европейската интеграция за приоритетна. Това го превръща във важна стъпка за определянето на компетенциите на институциите в ЕС по въпросите на незаконната имиграция.

В края на главата са направени обстоятелствени и аргументирани обобщения, изводи и предложения за промяна на законодателството с оглед оптимизиране на работата по противодействие на едно от най-широко разпространените явления на нашето време. Основният извод в

тази връзка е, че компетенциите следва да са правно регламентирани, за да бъдат легализирани и изпълнявани от всички лица, намиращи се под юрисдикцията на ЕС.

В *Глава втора* са разгледани основните въпроси, свързани с *правната уредба на Европейския съюз относно незаконната миграция*. За разлика от Глава първа, където нормативните актове са анализирани от гледна точка на компетенциите на Европейската общност и Европейския съюз, в тази част се обръща внимание на основните норми на ЕС, пряко свързани с незаконната миграция. Нещо повече, докторантът обръща внимание и на понятийния апарат. Така на основата на общоприетото определение на понятието „незаконна миграция“ авторът дава свое доктринално такова. Обърнато е специално внимание на видовете незаконни мигранти и критериите за тяхното разграничаване. Събирането на едно място на тези основни за европейското право понятия също е приносен момент. Това е така, защото понятията са неразделна част от основните нормативни актове.

Подчертана е необходимостта от анализиране на стъпките за създаване на единни стандарти за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни. Направен е категоричният извод за необходимостта от предприемане на общи единни действия от страна на държавите-членки на институциите на ЕС. Посочен е и нормативният акт, който регламентира такива действия. Разгледан е и въпросът за доброволното връщане или по-скоро напускане границите на ЕС.

Като много удачен можем да определим опита на докторантът за разграничаване на основни понятия като доброволно и принудително връщане.

Обособяването в отделен параграф на споразуменията за реатмисия само по себе си показва отношението на автора и тяхната значимост за противодействието на нелегалната имиграция.

Изводите и препоръките в края на тази част от работата са не само обосновани, но и предизвикват размишления особено в частта, отнасяща се до налагането на санкции за неспазващите нормите. Нещо повече, налагането на санкции на работодателите се предлага да бъде следващата стъпка в хармонизацията на законодателството, свързано с противодействието на нелегалната имиграция.

Важно е да отбележим наличието на насоки за развитието на действащите норми по противодействие на това явление.

Подобно на глава първа и в края на тази глава са направени редица обобщения. Не липсват изводи и в този аспект съчетани с авторовото мнение за подобряване работата на специализираните и други органи, отнасящи се до защита на основните права и свободи на гражданите в контекста на противодействието на нелегалната имиграция. Авторът ясно и много точно формулира своята позиция относно необходимостта от обединяване усилията на всички институции в тази насока.

Логично и в съответствие с разглежданата тематика в *Глава трета* е отделено място на *защитата на правата и свободите на гражданите*. Разбира се въпросът е разгледан в контекста на основните права и свободи на имигрантите, макар и голяма част от тях да са незаконно пребиваващи. Основателно докторантът започва изложението си в тази част от своето изследване, анализирайки Хартата на основните права в ЕС. На тази основа са разгледани основните положения, намерили място в нормите, третиращи основните права на незаконните имигранти в Европейския съюз. Обърнато е специално внимание както на общите, така и на специалните нормативни актове и документи, регламентиращи зачитането и спазването на правата и свободите на лицата, намиращи се под юрисдикцията на ЕС.

Специално можем да отбележим изводът, който е направен в дисертационното изследване, за необходимостта от съблюдаването на

основните права при подготовката на нормативните актове по проблемите на контрола на имигрантите. Сам по себе си този извод показва уважение към незаконните имигранти и осъзнаване на причините, поради които те изпадат в това положение. Нещо повече, докторантът пледира за вземането предвид на този проблем и при разработването на обща политика на ЕС, отнасяща се до противодействието на нелегалната имиграция.

В изследването си докторантът навлиза много дълбоко както в теоретичната, така и в правната част за противодействие на нелегалната имиграция. Това е плод на неговите професионални знания и умения, което му позволява да детайлизира своето изследване до степен на подробност с оглед подобряване дейността при противодействието на това явление. Съчетаването на теорията с практиката е добър пример както за преподавателите, така и за практическите работници от структурите с компетенции в тази насока. Много приятно впечатление прави непрекъснатото присъствие на докторанта с изводи и препоръки, които трябва да отбележим са добре обосновани. Това създава впечатлението не само за изследване и преследването на резултатите от него, но и авторово мнение във всеки един момент.

3. Приносни моменти

3.1. Научни приноси

- Работата представлява ново и цялостно изследване на правните проблеми, свързани с контрола на миграцията.
- Извършен е подробен диференциран анализ на основните нормативните актове и документи в рамките на ЕС, регламентиращи противодействието на нелегалната имиграция. Анализът е обстоятелствен и относително изчерпателен, което е съществен принос на автора за всички лица и специалисти, занимаващи се или интересувачи се от проблематиката.

- На основата на съществуващите доктринални виждания е предложена система за извеждане и разрешаване на проблемите по тематиката.
- Направени са предложения за промени в нормативната уредба, свързани с повишаване ефективността на контрола на миграцията на населението в ЕС.
- Анализирано е понятието „незаконна имиграция“, на чиято основа докторантът предлага свое доктринално виждане.
- Направен е обстоен преглед на основните права и свободи на незаконните имигранти в нормите на ЕС и което е много важно - системата и гаранциите за тяхната защита.

3.2. Практико-приложни приноси

- Акцентирано е върху основните проблеми, свързани с правната регламентация, съпътстващи дейността на компетентните органи за контрол на незаконната миграция в рамките на ЕС с оглед изграждането на ефективна система в противодействието на това явление. Важността на казаното се определя от факта, че за ефективността в дейността на компетентните органи е необходима и съответната адекватна правна рамка.
- Представените постановки са цялостни и завършени и ще са от полза както за практикуващите юристи, така и за практикуващите специалисти по противодействието на едно от най-значимите явление на нашето време, а именно - незаконната имиграция.

4. Бележки и препоръки

Наред с всичко положително към така представеното дисертационно изследване могат да бъдат отправени и някои препоръки с оглед

подобряване работата на докторанта в бъдещата му изследователска дейност.

Първата препоръка е свързана с необходимостта от по-фрагментарно изложение на мислите. Това ще позволи за свиване на съществуващия обем и синтезиране както на изложението, така и на резултатите от него, което, от своя страна, ще улесни специалистите в тази насока.

Втората препоръка се отнася до задълбочаването на отделните доктринални виждания с оглед навлизане по-подробно и детайлно в проблемите от теоретичен характер, съпътстващи дейността на специализираните органи на ЕС по противодействие на нелегалната имиграция.

Трето, считам за по-правилно използването на изрази „незаконна имиграция“, вместо „незаконна миграция“. Препоръката ми е свързана с това, че тъкмо имиграцията, която представлява влизането на чужденци, е сериозният проблем за всяка една страна и като цяло за Европейския съюз.

Четвърто, забелязва се известно припокриване в заглавията на Глава втора с това на дисертационното изследване, което може да се избегне в имплементирането на думата „особености“ в началото на Глава втора.

Казаното в никакъв случай не намалява стойността на изследването. Личи интелигентният поглед на докторанта и неговия научен ръководител проф. д-р В. Цанков. Във връзка с това препоръчвам на докторанта да продължи своята научноизследователска работа, свързана не само с правната регламентация, но и с оптимизиране дейността на специализираните органи за контрол на миграцията на населението в рамките на ЕС. Препоръката ми е свързана главно с неоспоримите възможности за извършване на изследователска работа от страна на г-жа Стаматова.

5. Заключение

Представеното за защита изследване очевидно е лично дело на автора. Работата е плод на теоретичните му познания и умението му да събира и анализира получената информация. Това му позволява да обвързва теорията с практиката и да предлага аргументирани промени в нормативната база. Като имам предвид цялостната работа на докторанта, изпълнението на индивидуалния план и качествено представяне на изследването, постигнатите резултати от научна и практико-приложна гледна точка, направеният сравнително-правен анализ и личните способности на докторанта, си позволявам **УБЕДЕНО** на препоръчам на уважаемото научно жури да даде образователната и научна степен „доктор“ на г-жа Ваня Христова Стаматова.

22.05.2015 г.

София

Рецензент:

проф. д-р Л. Тимчев